

**Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties**

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

**Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties**
Directie Woon- en
Leefomgeving

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
<http://www.rijksoverheid.nl>

Contactpersoon

Datum 18 november 2015
Betreft Beslissing op uw Wob-verzoek

Kenmerk

Op grond van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) heeft u documenten gevraagd over de toekenning door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) van een subsidie van 250.000 euro aan stichting FORUM Instituut voor Multiculturele Vraagstukken (FORUM).

Meer in het bijzonder verzoekt u om toezending van de volgende documenten. U vraagt om het rapport "Een eerste verkenning naar de mogelijkheden van een Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap; gerichte groei door gerichte investering". U vraagt verder om documenten die op 3 juli 2012 zijn gepresenteerd, waaronder "een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een maatschappelijke bank voor sociaal ondernemerschap", inclusief een voorstel voor het vervolg van het project Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap. Verder vraagt u een korte notitie 'RVB 12-01 Eerste brainstorm Maatschappelijke Bank Sociaal Ondernemerschap'. U vraagt daarnaast om de subsidieaanvraag van stichting FORUM aan het ministerie van BZK voor een (vervolg)project naar aanleiding van het bovengenoemde rapport 'Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap', ingediend tussen juli 2012 en mei 2013 bij het ministerie van BZK. U vraagt verder om alle documenten inzake de procedure van aanbesteding van het ministerie van BZK, aangezien het ministerie van BZK een subsidie van circa 150.000 - 250.000 euro aan Society Impact heeft toegekend. Tot slot vraagt u om alle correspondentie tussen het ministerie van BZK en de Raad van Bestuur/ Raad van Toezicht van de voormalige stichting FORUM en Society Impact in het kader van de bovengenoemde projecten van 2011 tot heden.

De ontvangst van uw verzoek is schriftelijk bevestigd bij brief van 9 september 2015, kenmerk 2015-0000521707.

In de brief van 2 oktober 2015 is de beslistermijn met vier weken verdaagd tot 2 november 2015.

Wettelijk kader

Uw verzoek valt onder de reikwijdte van de Wob. Voor de relevante Wob-artikelen verwijs ik u naar de bijlage 1.

Inventarisatie documenten

Kenmerk

Op basis van uw verzoek is in totaal één document aangetroffen, namelijk het document 'Een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap'.

Een deel van de door u gevraagde informatie is niet aanwezig bij het ministerie van BZK. Deze informatie berust bij een ander bestuursorgaan, namelijk het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Gelet op de in artikel 4 van de Wob vervatte doorzendplicht, heb ik dit deel van de informatie doorgezonden naar het Ministerie van SZW. Het betreft de volgende door u gevraagde documenten:

- het rapport "Een eerste verkenning naar de mogelijkheden van een Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap; gerichte groei door gerichte investering";
- documenten die op 3 juli 2012 zijn gepresenteerd, waaronder "een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een maatschappelijke bank voor sociaal ondernemerschap", inclusief een voorstel voor het vervolg van het project Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap;
- een korte notitie 'RVB 12-01 Eerste brainstorm Maatschappelijke Bank Sociaal Ondernemerschap'.

Zienswijze

Er is een derde belanghebbende bij de openbaarmaking van het hierboven genoemde document. De belanghebbende is in de gelegenheid gesteld hierover zijn zienswijze te geven. Door de derde belanghebbende zijn bedenkingen ingediend.

Besluit

Ik heb besloten het document 'Een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap' openbaar te maken met uitzondering van de daarin vermelde persoonsgegevens. Voor de motivering verwijs ik naar onderdeel "Overwegingen" van dit besluit.

Ik heb besloten uw verzoek af te wijzen voor wat betreft de vervolgsubsidieaanvraag van stichting FORUM aan het Ministerie van BZK, alle documenten inzake de procedure van aanbesteding van het Ministerie van BZK inzake een subsidie aan Society Impact van circa 150.000 – 250.000 euro en alle correspondentie tussen het Ministerie van BZK, de Raad van Bestuur/Raad van Toezicht van stichting FORUM en Society Impact in het kader van bovengenoemde projecten. Dit deel van het verzoek wijs ik af aangezien er geen documenten bij het ministerie zijn met de door u gevraagde informatie. Stichting FORUM heeft ten aanzien van het project Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap geen vervolgsubsidieaanvraag ingediend bij het Ministerie van BZK. In dit kader is ook geen procedure van aanbesteding uitgevoerd door het Ministerie van BZK waartoe een subsidie aan Society Impact is toegekend. Voorts is er geen correspondentie tussen mijn ministerie, stichting FORUM en Society Impact aangetroffen in het kader van bovengenoemde projecten. Voor wat betreft de correspondentie tussen stichting FORUM en mijn ministerie over de subsidie voor het project Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap verwijs ik u naar het tweede deelbesluit, d.d. 5 november 2015, op het Wob-verzoek hieromtrent van De Voort Advocaten en Mediators. Deze informatie is openbaar

gemaakt op rijksoverheid.nl.

Kenmerk

Overwegingen

Algemene overwegingen: openbaarheid t.a.v. een ieder

Allereerst wil ik u wijzen op het volgende. Ingevolge artikel 3, vijfde lid, van de Wob, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Wob dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid geen onderscheid worden gemaakt naar gelang de persoon of de bedoeling of belangen van de verzoeker. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de weigeringsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Evenmin kent de Wob een beperkte vorm van openbaarmaking. Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Wob niet mogelijk is. Indien ik aan u de betreffende documenten verstrek, moet ik deze ook aan anderen geven indien zij daarom verzoeken. In dat licht vindt de onderstaande belangenafweging/vinden de onderstaande belangenafwegingen dan ook plaats.

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer

Op grond van artikel 10, tweede lid, aanhef en onder e, van de Wob blijft verstrekking van informatie achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

In het document 'Een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap' staan persoonsgegevens. Ik ben van oordeel dat t.a.v. deze gegevens het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. Daarom heb ik de persoonsgegevens verwijderd uit deze documenten.

Voor zover het de namen van ambtenaren betreft is hierbij het volgende van belang. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer. Dit ligt anders indien het betreft het openbaarmaken van namen van de ambtenaren. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaarmaken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Wob.

Wijze van openbaarmaking

Aangezien naar verwachting belanghebbenden bezwaar hebben tegen de openbaarmaking van het document 'Een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap' vindt

de feitelijke openbaarmaking van dit document niet eerder plaats, dan twee weken na dagtekening van deze beschikking, conform artikel 6, vijfde lid, van de Wob. Op deze wijze wordt aan deze belanghebbenden de mogelijkheid geboden om te proberen de openbaarmaking tegen te houden. Dit kan door het indienen van een bezwaarschrift bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties en door daarnaast bij de rechtbank te verzoeken om, bij wijze van voorlopige voorziening, het onderhavige besluit tot openbaarmaking te schorsen. Indien binnen twee weken na dagtekening van dit besluit een bezwaarschrift is ingediend en een verzoek om voorlopige voorziening is gedaan, wordt de uitspraak van de voorzieningenrechter afgewacht, voordat tot daadwerkelijke openbaarmaking wordt overgegaan.

Kenmerk

De minister voor Wonen en Rijksdienst,
namens deze,

Richard van Zwol
Secretaris-generaal

Tegen dit besluit kunt u binnen zes weken na de dag waarop dit is bekend gemaakt een bezwaarschrift indienen. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust. Zo mogelijk dient een kopie van het besluit waartegen het bezwaar is gericht te worden bijgevoegd. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan: de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, t.a.v. directie CZW, Postbus 20011, 2500 EA Den Haag.

Bijlage 1. - Relevante artikelen uit de Wob

Kenmerk

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. document: een bij een bestuursorgaan berustend schriftelijk stuk of ander materiaal dat gegevens bevat;
- b. bestuurlijke aangelegenheid: een aangelegenheid die betrekking heeft op beleid van een bestuursorgaan, daaronder begrepen de voorbereiding en de uitvoering ervan;
- c. intern beraad: het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid;
- d. niet-ambtelijke adviescommissie: een van overheidswege ingestelde instantie, met als taak het adviseren van een of meer bestuursorganen en waarvan geen ambtenaren lid zijn, die het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren adviseren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd. Ambtenaren, die secretaris of adviserend lid zijn van een adviesinstantie, worden voor de toepassing van deze bepaling niet als leden daarvan beschouwd;
- e. ambtelijke of gemengd samengestelde adviescommissie: een instantie, met als taak het adviseren van één of meer bestuursorganen, die geheel of gedeeltelijk is samengesteld uit ambtenaren, tot wier functie behoort het adviseren van het bestuursorgaan waaronder zij ressorteren over de onderwerpen die aan de instantie zijn voorgelegd;
- f. persoonlijke beleidsopvatting: een opvatting, voorstel, aanbeveling of conclusie van een of meer personen over een bestuurlijke aangelegenheid en de daartoe door hen aangevoerde argumenten;
- g. milieu-informatie: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 19.1a van de Wet milieubeheer;
- h. hergebruik: het gebruik van informatie die openbaar is op grond van deze of een andere wet en die is neergelegd in documenten berustend bij een overheidsorgaan, voor andere doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de informatie is geproduceerd;
- i. overheidsorgaan:
 - 1°. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is insteld, of
 - 2°. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.

Artikel 3

1. Een ieder kan een verzoek om informatie neergelegd in documenten over een bestuurlijke aangelegenheid richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf.
2. De verzoeker vermeldt bij zijn verzoek de bestuurlijke aangelegenheid of het daarop betrekking hebbend document, waarover hij informatie wenst te ontvangen.
3. De verzoeker behoeft bij zijn verzoek geen belang te stellen.
4. Indien een verzoek te algemeen geformuleerd is, verzoekt het bestuursorgaan de verzoeker zo spoedig mogelijk om zijn verzoek te preciseren en is het hem daarbij behulpzaam.
5. Een verzoek om informatie wordt ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10 en 11.

Artikel 10

1. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
- c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft, die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in paragraaf 2 van hoofdstuk 2 van de Wet bescherming persoonsgegevens, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer maakt.

2. Het verstrekken van informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiek-rechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde bestuursorganen;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. het belang, dat de geadresseerde erbij heeft als eerste kennis te kunnen nemen van de informatie;
- g. het voorkomen van onevenredige bevoordeling of benadeling van bij de aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

3. Het tweede lid, aanhef en onder e, is niet van toepassing voorzover de betrokken persoon heeft ingestemd met openbaarmaking.

4. Het eerste lid, aanhef en onder c en d, het tweede lid, aanhef en onder e, en het zevende lid, aanhef en onder a, zijn niet van toepassing voorzover het milieu-informatie betreft die betrekking heeft op emissies in het milieu. Voorts blijft in afwijking van het eerste lid, aanhef en onder c, het verstrekken van milieu-informatie uitsluitend achterwege voorzover het belang van openbaarmaking niet opweegt tegen het daar genoemde belang.

5. Het tweede lid, aanhef en onder b, is van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie voor zover deze handelingen betreft met een vertrouwelijk karakter.

6. Het tweede lid, aanhef en onder g, is niet van toepassing op het verstrekken van milieu-informatie.

7. Het verstrekken van milieu-informatie ingevolge deze wet blijft eveneens achterwege voorzover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
- b. de beveiliging van bedrijven en het voorkomen van sabotage.

8. Voorzover het vierde lid, eerste volzin, niet van toepassing is, wordt bij het toepassen van het eerste, tweede en zevende lid op milieu-informatie in aanmerking genomen of deze informatie betrekking heeft op emissies in het milieu.

A thick, bright yellow beam of light originates from the top left and tapers to a point, where it meets the apex of a large triangle composed of many thin, horizontal black lines.

Een mobiliserend onderzoek naar opzet en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap

 ERNST & YOUNG
Quality In Everything We Do

Leidraad

- ▶ **Achtergrond**
- ▶ **Scenario's voor de structurering van een Maatschappelijke Bank**
- ▶ **Potentiële klanten van een Maatschappelijke Bank (de vraag)**
- ▶ **Het aanbod van financiering en andere producten ten behoeve van sociale ondernemingen**
- ▶ **Het vervolg: op weg naar de oprichting van een Maatschappelijke Bank**
- ▶ **Conclusies en rol overheid**
 - ▶ **Bijlage – Scenario's**

Achtergrond

Op basis van de beschikking van 15 december 2011 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna genoemd: 'Ministerie') heeft [REDACTED] namens Stichting Forum de haalbaarheid, mogelijke opzet van en draagvlak voor een Maatschappelijke Bank voor Sociaal Ondernemerschap onderzocht. De Maatschappelijke Bank is gericht op het stimuleren van sociaal duurzaam ondernemerschap met sociale impact, sociaal en financieel rendement.

In de volgende sheet volgt een overzicht van de aandachtspunten van het Ministerie met daarnaast steeds kernachtig de resultaten van voormeld onderzoek:

Belang Ministerie	Resultaten Onderzoek
Participatie van partners in de Maatschappelijke Bank in de vorm van kapitaal	Er is een brede interesse van grote en kleinere banken, pensioenfondsen, vermogensfondsen, goede doelenorganisaties en investeerders om in samenwerking met de overheid te participeren. Er is grote draagvlak voor de doelstelling van de beoogde bank met een overkoepelend samenlevingsbelang waarin gedeelde belangen en gezamenlijke verantwoordelijkheid centraal staat.
Opereren vanuit een duurzame en kostendekkende constructie	De eerste jaren zal geïnvesteerd moeten worden, maar een kostdekkende constructie is op termijn zeker haalbaar. Er is groot draagvlak voor impactinvesteringen en daartoe het ontwikkelen van pluriforme financieringsarrangementen met maatwerk op ondernemers en doelstelling (impact, sociaal en financieel rendement). Kapitaalvorming door middel van uitgifte van sociale obligaties is mogelijk als onderdeel van het financieringsarrangement, zij het dat uitwerking en doordening van dit concept noodzakelijk is.
Herinvestering van rendementen uit reeds gedane investeringen	Het revolving karakter van de bank wordt breed onderschreven. De bank financiert sociale ondernemingen die sociale impact maken, sociaal en financieel rendement behalen.
Adequaat toezicht op de bedrijfsvoering door een toezichtorgaan dat wordt samengesteld door betrokken partijen	Er is grote behoefte aan vernieuwing van het "social governance"-systeem, waarbij – naast het financieel en consumenten toezicht – ook borging van publieke belangen wordt gearculeerd. Dit systeem zal ontwikkeld moeten worden. Een toezichtorgaan kan eenvoudig worden samengesteld.
Definitief plan voor de structurering van de Maatschappelijke Bank en financiële verantwoording daarvan	De structurering, inclusief juridische vormgeving, volgt in een latere fase. Te snelle institutionalisering herbergt nu risico's in zich voor draagvlak en kapitaalvorming.
Adequate afscheiding van de Maatschappelijke Bank van (overige activiteiten van) Stichting Forum	In aanloop naar de oprichting van de bank moeten nog de nodige werkzaamheden worden verricht. Dit zou uitstekend kunnen in het kader van het convenant overheid-filantropische sector. Vervolgwerkzaamheden kunnen uitgevoerd worden vanuit Stichting SBF.
Het ondersteunen van maatschappelijke ondernemers en het toegang bieden tot krediet	Het ontbreekt aan een eenduidige, toegankelijke en kenbare infrastructuur voor sociale ondernemers. Het aanbod aan inspiratie, begeleiding, ondersteuning is gefragmenteerd. De toegang tot financiering is beperkt en willekeurig. De behoefte aan verbinding, samenwerking en samenhang tussen verschillende fora is zowel bij vragers als aanbieders groot. De doelstelling ondernemers én te ondersteunen en toegang tot krediet te verlenen wordt breed onderschreven.

Scenario's voor de structurering van de Maatschappelijke Bank

Uit onderzoek door Ernst & Young is gebleken dat de Maatschappelijke Bank kan worden vormgegeven als een vergunninghoudende bank, en dat er ook alternatieven bestaan. Het voordeel van een vergunninghoudende bank is dat deze in principe zonder restricties opvorderbare gelden kan opvragen bij het brede publiek. Een bank kan zowel geringe als substantiële bedragen aantrekken van particulieren en ondernemingen. Instellingen, anders dan banken, kunnen slechts onder bepaalde voorwaarden opvorderbare gelden aantrekken. Dergelijke partijen zijn bijvoorbeeld gebonden aan het hanteren van een substantiële drempel van EUR 100.000 voor de hoogte van de aan te trekken opvorderbare gelden, of kunnen dergelijke gelden uitsluitend opvragen van zogenaamde professionele marktpartijen zoals grote ondernemingen, financiële instellingen of overheidslichamen.

Desondanks zijn er argumenten om de Maatschappelijke Bank niet als bank te structureren, maar een alternatieve structuur te gebruiken. Ten eerste vergt het opzetten van een bank substantiële eenmalige en periodieke investeringen, zowel financieel als operationeel. Deze investeringen en vereisten zijn bij alternatieve structuren veel geringer. Daarnaast kan elk van de door ons geïdentificeerde alternatieven op dezelfde voet kredieten verstrekken aan de beoogde doelgroep als een vergunninghoudende bank dat kan doen.

Naast een vergunninghoudende bank zijn er drie alternatieven geïdentificeerd voor de vormgeving van de Maatschappelijke Bank. Elk van deze alternatieven is onderhevig aan dezelfde beperkingen ten aanzien van het aantrekken van opvorderbare gelden. De wezenlijke verschillen tussen de drie alternatieven liggen bijvoorbeeld in het al dan niet nodig hebben van een vergunning van de AFM, de wijze waarop eigen vermogen kan worden aangetrokken en de mate van inspraak die de "eigenaren" van de Maatschappelijke Bank (bv. aandeelhouders of deelnemers in een beleggingsinstelling) hebben. Voor de kenmerkende verschillen van alle vier de scenario's verwijzen wij graag naar de bijlage van deze presentatie.

De volgende vier scenario's voor een maatschappelijke bank zijn onderkend:

Vergunninghoudende Bank	Beleggingsinstelling	Samenwerking met bank	Private onderneming
-------------------------	----------------------	-----------------------	---------------------

Potentiële klanten van een Maatschappelijke Bank – (de vraag) (1/2)

Op basis van interviews en literatuur is duidelijk dat er belangrijke knelpunten zijn voor sociale ondernemers:

- ▶ Het verkrijgen van **financiering is één van de grootste knelpunten**, omdat:
 - ▶ Sociale ondernemers behoefte hebben aan langer lopend kapitaal, terwijl banken veelal kortlopend kapitaal bieden;
 - ▶ er geen eenduidig beleid is bij (vermogens) fondsen en maatschappelijke investeerders;
 - ▶ sociale ondernemers vaak kiezen voor een stichting of een BV als rechtsvorm, en daarmee veelal niet in aanmerking komen voor subsidies;
 - ▶ reguliere banken alleen leningen tegen een hogere rente verschaffen, vanwege het risicovolle karakter van sociale ondernemingen'. Het gaat vaak op start-ups in een voor de banken relatief onbekende sector;
 - ▶ er in de reguliere bankensector onvoldoende ervaring is op het gebied van het selecteren van en krediet verstrekken aan sociale ondernemingen en het berekenen en beoordelen van de 'social return on investment (SROI)';
 - ▶ Sociale ondernemers moeite hebben om hun ambitie te vertalen in een adequaat business plan.

Uit eerder onderzoek (McKinsey, 2012) is tevens gebleken dat er ongeveer 350-400 miljoen beschikbaar is voor sociale ondernemingen in de professionaliseringsfase. De geschatte vraag voor de financiering is echter 3 keer groter. Voor innovatieve sociale ondernemingen is de vraag zelfs nog groter.

Potentiële klanten van een Maatschappelijke Bank – (de vraag) (2/2)

Op basis van interviews en literatuur volgen hieronder de knelpunten van succesvolle bestaande sociale ondernemingen in de zoektocht naar ondersteuning, advies en financiering. Hieronder volgen slechts twee voorbeelden:

Succesvolle praktijkcase IJ De knelpunten van een Zorginstelling voor autistische kinderen (Jejujo-land)	Succesvolle Praktijkcase II De knelpunten van een Koeriersbedrijf (Valid Express)
Eigen inleg van 20-25% vereist, afbetaling al in 10-12 jaar (dus zeer hoge lasten)	Stichting Instituut Gak wilde niet meefinancieren aan een speciale auto voor de gehandicapte broer van de oprichter.
Elke bank hanteert een ander business plan format (frictieverlies en hoge voorbereidingskosten)	Subsidieaanvragen bij het UWV verliepen stroef, omdat het UWV de re-integratiewereld onvoldoende kende, en 'geen namen en rugnummers' uit bestanden kon aanleveren.
BV, NV of een Stichting werd niet geaccepteerd. Alleen een VOF of eenmanszaak (zodat de bank onderpand heeft bij faillissement).	De sociale ondernemer moest zelf op zoek gaan naar hulp voor een business plan en financiering. Vond dit uiteindelijk bij een stichting. Thans omzet van 2,2 miljoen.
De ondernemer is door eigen kennis en ervaring alleen tot een gedegen business plan gekomen. De financiering is ook door het beschikken over eigen goede contacten van de grond gekomen. De ondernemer wordt nu ad hoc benaderd voor hulp door andere sociale ondernemers die per toeval op hem stuiten of door de bank naar hem worden doorverwezen.	Het was en is onduidelijk voor deze sociale ondernemingen wie benaderd kon worden voor snel en effectief advies, financiering en coaching. Het landschap is gefragmenteerd en vergt een hoge basiskennis van instituties en organisaties.
Zorgverleners lopen tegen de macht van de zorgverzekeraars op. Sociale ondernemers vinden elkaar niet of onvoldoende en leren dus niet van elkaar. Intervisie, peerreview en soortgelijke dialoog tussen 'gelijken' is nagenoeg afwezig.	Bovenal is het voor de reguliere markt onduidelijk wie zij kunnen benaderen als een sociale onderneming als Valid Express bij hen aanklopt. Er is behoefte aan het delen van risico's.
Er is noodzaak tot het bieden van ondersteuning aan sociale ondernemers bij het opstellen en beoordelen van business plannen (en value plannen) alsmede voor het aanvragen van krediet. Hiertoe is een kenbaar, toegankelijk en outreachende (magneet) voorziening nodig die dient als samenwerkingsplatform, leer- en experimenteeromgeving en toegang biedt tot andere sociale ondernemingen, coaching, opleiding, advies en financiering.	

Het aanbod van financiering en andere activiteiten aan sociale ondernemingen (1/2)

Over het aanbod van kapitaal voor sociale ondernemingen in Nederland is slechts beperkte informatie beschikbaar via deskresearch. Hieronder volgt - een niet uitputtend - overzicht van Nederlandse financiers (banken, stichtingen, fondsen) van sociale ondernemingen in Nederland. Het betreft hier slechts een indicatieve opsomming van de wat kleinere fondsen en een paar grote. Dit overzicht dient aangevuld te worden met verschillende banken, pensioenfondsen en vermogensfondsen die ieder afzonderlijk verschillende financieringsinstrumenten inzetten (debt capital, convertible loans, Mezzanine Finance, Equity Capital, convertible grants, risk capital, donations, Growth Capital investment etc.)

Bouwfonds Cultuurfonds cultuur en maatschappelijke activiteiten	Jantje Beton Nationaal Jeugd Fonds	Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind	Stichting K.F. Hein Fonds monumentenzorg, natuurbehoud, volksgezondheid, cultuur, volksoontwikkeling, maatschappelijk werk
Dr Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds studiebeurzen, wetenschap, cultureel erfgoed en musea	Johanna Kinderfonds	Oranje Fonds maatschappelijk welzijn en sociale cohesie	Stichting Kinderpostzegels Nederland jeugd en jongeren
Fonds 1818	Klimaatfonds Haaglanden	Samenwerkende fondsen voor ouderen	Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds kunst, cultuur en natuurbehoud fondsen op naam
Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. Gezondheid, natuur, milieu, kunst en cultuur, sport, vrije tijd, educatie en welzijn	Leidse Fondsensite Fondsen die actief zijn in de gemeente Leiden	Start Foundation	Stichting Steunfonds Madurodam jongeren
Fundatie 'Van den Santheuvel Sobbe' maatschappelijk werk, gehandicaptenzorg en buurtcentra	M.A.O.C. gravin van Bylandt Stichting algemeen	Noaber Foundation (innovaties gericht op gezondheid en zorg)	Stichting VSBfonds algemeen
Haags Groene Kruis Fonds extramurale gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	Mondriaan Stichting beeldende kunst, vormgeving en musea	Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten kunst en cultuur medegefinancierd door Nederlandse gemeenten	VandenEnde Foundation professionele podiumkunsten
Haëlla Stichting oecumene, vrede, mensenrechten, milieu, ontwikkelings samenwerking, achterstandssituaties	Nationaal Fonds Geestelijke Volksgezondheid	Stichting Doen	ASN & Triodos Bank Omschrijven zich als een maatschappelijke bank, hebben heldere criteria, maar investeren niet zozeer in alle soorten sociale ondernemingen

Uit onderzoek is gebleken dat het de aanbodzijde ontbreekt aan infrastructuur en samenwerkingsverbanden. Het financieringslandschap voor sociale ondernemingen is zeer gefragmenteerd, de onderlinge samenwerking beperkt en het versterken van elkaars kracht onvoldoende benut.

Het aanbod van financiering en andere activiteiten aan sociale ondernemingen (2/2)

Op basis van deskresearch en eerdere onderzoeken blijkt dat er verschillende organisaties bestaan die het sociaal ondernemerschap op andere manieren dan kredietverstrekking trachten ondersteunen, onder meer op het terrein van

- ▶ Coaching en educatie;
- ▶ Het verbinden van ondernemingen aan investeerders;
- ▶ Praktijk- en oplossingsgericht onderzoek op de samenhang tussen impact & rendement;
- ▶ Lobby en belangenorganisaties;
- ▶ Paar voorbeelden: Pluk, Social Enterprise NL, VBDO, SBF, 'Economy Transformers', Stichting 0.0, etc.

Op basis van interviews met sociale investeerders is onderzocht welke problemen vanuit het perspectief van investeerders aan sociale ondernemers worden toegeschreven. Ook dit wordt geschetst aan de hand van twee voorbeelden:

Praktijkcase I De problemen volgens een maatschappelijke investeerder: de start Foundation	Praktijkcase II De vanuit en door de overheid opgerichte kredietverstrekker: Qredits
Ondernemer heeft of te weinig kennis over de doelgroep of juist te weinig zakelijke kennis.	Door de steun van het ministerie van EL&I en het ministerie van SZW durfden de banken te volgen.
Banken houden vaak kredietverlening < 250K af omdat deze een te beperkt financieel rendement opbrengen en ze de administratieve druk van het inzetten van de borgstellingregeling willen beperken.	Deze stichting is daarmee een uniek samenwerkingsverband tussen ABN AMRO Bank, ING Nederland en Rabobank Nederland en het Fonds Werken aan Wonen (en de ministeries).
Kennis over marketing, sociaal ondernemen, krediet verstrekking en risico inventarisatie dient te worden <i>gedeeld</i> .	Een format voor een goed business plan wordt met de ondernemers vooraf gedeeld.
De berekening SROI (social return on investment) en Deadweightfactor (berekening bijdrage aan maatschappelijke rendement) is nog te lastig voor sociale ondernemers.	De ondernemers krijgen de kans om thuis of bij het bedrijf het business plan mondeling toe te lichten aan een bedrijfsadviseur.
I.p.v. push financiering dient er pull-financiering te worden verstrekt: financiering tegen een gunstig rentetarief op voorwaarde dat sociaal beleid wordt gerealiseerd.	De gehele looptijd van de lening levert de bedrijfsadviseur ondersteuning en advies aan de ondernemer.
Er is behoefte aan verbinding: zelfs grote fondsen zijn bereid om intensief samen te werken in één entiteit en de krachten te bundelen. Maar, de overheid is nodig als betrouwbare partner hierin, mede omdat sommige ervaren belemmeringen alleen met en soms door de overheid weggehaald kunnen worden (bijvoorbeeld kwesties rond fiscaliteit, afdrachtregelingen etc.). Daarna zullen andere partijen volgen om kennis te delen over sociaal ondernemen, kredietverstrekking en risico inventarisatie.	

Het vervolg van de oprichting van een Maatschappelijke Bank

Hieronder wordt beschreven hoe, op basis van de analyse naar de vraag- en aanbodzijde van een Maatschappelijke Bank, het vervolgtraject eruit zou kunnen zien:

Augustus 2012	Januari 2013	Q3 2013/2014
Fase 1 – Katalysator (SBF) Oprichting van een lichte organisatievorm waartoe de overheid voorziet in startkapitaal voor: ▶ Het starten met de ontwikkeling van financieringsproducten die beantwoorden aan de vraag van sociale ondernemers en een revolutie karakter hebben; ▶ Het in gesprek gaan met potentiële partners over het maken van afspraken rondom financiering; ▶ Alliantievorming met partijen op het gebied van coaching, advies, onderzoek en belangenbehartiging ▶ Gesprekken met de toezichhouders inclusief vorm van effectieve governance ▶ Dit platform kan onder de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF) worden geplaatst en handelen op basis van het convenant "Ruimte voor geven" (21 juni 2011) tussen kabinet en de sector filantropie.	Fase 2 – Laboratorium In deze fase moet de katalysator de doelstellingen in fase 2 uitwerken via de oprichting van een platform met als doel: de relevante partijen binnen sociaal ondernemerschap en financiering te verbinden, als een magneet de relevante belanghebbenden aan te trekken en te fungeren als een assetlocatie van al deze middelen om zo een katalysator te zijn voor sociale ondernemingen in Nederland. Het gaat hier om het samenstellen van business (value) cases op basis van: sociale impact, sociaal rendement en financieel rendement.	Fase 3 – Maatschappelijke Kapitaalvorming in een best passende vorm Oprichting van een bank of een andere entiteit (met ambitie) die de relevante partijen op het gebied van sociaal ondernemerschap in Nederland verenigt en de sector voorziet in alle behoeften door middel van: ▶ Participatie van reguliere banken, pensioenfondsen, mission related philanthropists en andere investeerders; ▶ Samenwerking met coachende organisaties en platforms voor sociaal ondernemerschap.
Er is massa nodig. Op dit moment focust een financier zich <u>of</u> op een sector <u>of</u> op een regio. Daardoor kunnen schaalvoordelen niet worden behaald.	Een organisatie dient te worden opgericht die structuur brengt en vertrouwen geeft aan belanghebbenden die zullen deelnemen in fase 3.	Creatie van een Maatschappelijke Bank die als doel heeft om zoveel mogelijk sociale ondernemingen die impact maken en financieel en sociaal rendement behalen te bereiken, te faciliteren en te doen financieren.

Conclusie

Er zijn vier mogelijke typen structuren voor een Maatschappelijke Bank voor sociaal ondernemerschap:

- ▶ Vergunninghoudende bank;
- ▶ Beleggingsinstelling;
- ▶ Samenwerking met bestaande bank;
- ▶ Private onderneming.

Er is een **noodzaak** voor de oprichting van een Maatschappelijke Bank, omdat:

- ▶ Financiering één van de grootste knelpunten voor sociale ondernemers is;
- ▶ Er behoefte is aan ondersteuning voor sociale ondernemers bij het opstellen en beoordelen van een business plan voor het aanvragen van krediet;
- ▶ Het huidige financieerslandschap gefragmenteerd is en in zijn huidige context moeilijk toegankelijk voor sociale ondernemingen.
- ▶ Er is draagvlak en energie. Nu is het zaak 'fit' te blijven voor het aangrijpen van het juiste moment.

Waarom de overheid?

- ▶ De overheid is nodig
 - ▶ in de rol van wet- en regelgever;
 - ▶ omdat een aantal belemmeringen alleen in samenwerking met de overheid kunnen worden weggehaald (vb: BTW, afdrachtregelingen, certificering, aanbesteding etc.)
 - ▶ omdat financiers dan makkelijker volgen ("gevoel van garantstelling", "gedeeld commitment").
 - ▶ omdat in deze fase 'zaaigeld' nodig is ten behoeve van een aantal voorbereidende activiteiten, zoals een bijeenkomst met partners op weg naar convenant, praktijkgerichte onderzoeken en het voorbereiden van de experimenteeromgeving.

Bijlage – Scenario's

Bijlage - Overzicht van de scenario's voor de structurering van de Maatschappelijke Bank (1/3)

Onderwerp	Vergunninghoudende Bank	Beleggingsinstelling	Samenwerking met bank	Private onderneming
Vergunningvereisten	Bankvergunning Onderzocht dient te worden of gedeeltelijke ontheffingen mogelijk zijn.	Vergunning beheerder beleggingsinstelling	In geval van bemiddeling bij consumentkrediet is een vergunning als bemiddelaar vereist.	Nee, voor zover uitsluitend wordt gehandeld binnen de grenzen van de wettelijke uitzonderingen en vrijstellingen.
Eenmalige kosten vergunningaanvraag	Vergunning: EUR 44.300 Betrouwbaarheidstoets: EUR: 0 per bestuurder Deskundigheidstoets: EUR: 0 per bestuurder	Vergunning: EUR: 5.500 Betrouwbaarheidstoets: EUR: 1.200 per bestuurder Deskundigheidstoets: EUR: 1.700 per bestuurder	Indien van toepassing: Vergunning: EUR: 2.000 Betrouwbaarheidstoets: EUR: 1.200 per bestuurder Deskundigheidstoets: EUR: 1.400 per bestuurder	Niet van toepassing
Wettelijk minimum eigen vermogen	Boek 2 BW: BV 18.000 / NV 45.000 Wft: EUR 5.000.000	Boek 2 BW: BV 18.000 / NV 45.000 Wft: EUR 125.000	Boek 2 BW: BV 18.000 / NV 45.000	Boek 2 BW: BV 18.000 / NV 45.000
Overige eenmalige kosten	Zeet hoog	Hoog	Laag	Laag
Doorlopende compliance kosten	Deze kosten zullen zeer hoog zijn.	Deze kosten zullen gemiddeld tot hoog zijn.	Deze kosten zullen laag zijn	Deze kosten zullen laag zijn.
Kapitaalvorming	1 Geldleningen van het publiek. 2 Geldlening van professionele marktpartijen. 3 Via een aanbod van effecten aan het publiek bv. sociale obligatie. 4 Eigen vermogen van aandeelhouders, vennoten of deelnemers.	1 Geldlening van professionele marktpartijen. 2 Via een aanbod van effecten aan het publiek bv. sociale obligatie. 3 Eigen vermogen van aandeelhouders, vennoten of deelnemers.	1 Geldlening van professionele marktpartijen. 2 Via een aanbod van effecten aan het publiek bv. sociale obligatie. 3 Eigen vermogen van aandeelhouders, vennoten of deelnemers. 4 Genereren van kapitaal is in dit scenario niet noodzakelijk.	1 Geldlening van professionele marktpartijen. 2 Via een aanbod van effecten aan het publiek bv. sociale obligatie. 3 Eigen vermogen van aandeelhouders, vennoten of deelnemers.

Bijlage - Overzicht van de scenario's voor de structurering van de Maatschappelijke Bank (2/3)

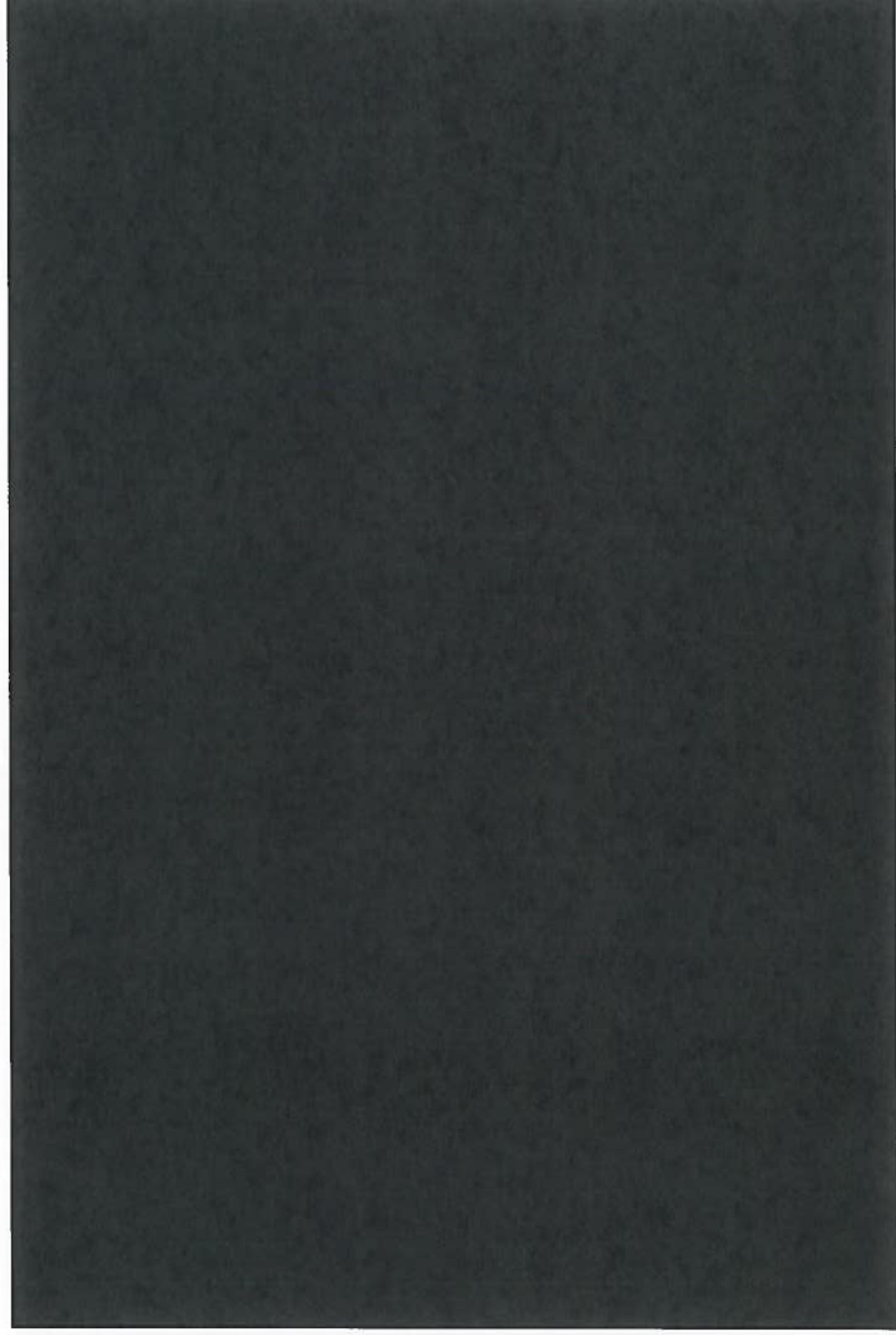
Onderwerp	Vergunninghoudende Bank	Beleggingsinstelling	Samenwerking met bank	Private onderneming
Wijzen van verkrijgen eigen vermogen	Uitgifte van aandelen aan aandeelhouders in de BV/NV.	Uitgifte van aandelen aan aandeelhouders in de BV/NV. Uitgifte van contractuele deelnemingsrechten in een beleggingsinstelling. Deze behoeven niet te voldoen aan de rechten die het Burgerlijk Wetboek aan aandeelhouders in een BV/NV toekent.	Uitgifte van aandelen aan aandeelhouders in de BV/NV. Ingeval van een personenvennootschap (Commanditaire Vennootschap): inbreng door vennoten.	Uitgifte van aandelen aan aandeelhouders in de BV/NV. Ingeval van een personenvennootschap (Commanditaire Vennootschap): inbreng door vennoten.
Gelden de prospectuseisen bij een obligatie-uitgifte aan het publiek?	Ja	Ja	Ja	Ja
Kan gebruik worden gemaakt van uitzonderingen en vrijstellingen op de prospectusplicht?	Ja, bij voorbeeld: Ingeval van obligaties met een minimumwaarde van EUR 100.000; of Ingeval van een uitgifte van obligaties met een totale waarde per jaar van maximaal EUR 2.5 miljoen.	Ja, bij voorbeeld: Ingeval van obligaties met een minimumwaarde van EUR 100.000; of Ingeval van een uitgifte van obligaties met een totale waarde per jaar van maximaal EUR 2.5 miljoen.	Ja, bij voorbeeld: Ingeval van obligaties met een minimumwaarde van EUR 100.000; of Ingeval van een uitgifte van obligaties met een totale waarde per jaar van maximaal EUR 2.5 miljoen.	Ja, bij voorbeeld: Ingeval van obligaties met een minimumwaarde van EUR 100.000; of Ingeval van een uitgifte van obligaties met een totale waarde per jaar van maximaal EUR 2.5 miljoen.
Mogelijkheid tot kredietverstrekking	Geen restricties, tenzij consumentenkrediet wordt verstrekt.	Geen restricties, tenzij consumentenkrediet wordt verstrekt.	Geen restricties, tenzij consumentenkrediet wordt verstrekt.	Geen restricties, tenzij consumentenkrediet wordt verstrekt.
Juridische structuur	Vergunninghouder moet een rechtspersoon zijn.	Vergunninghouder moet een rechtspersoon zijn.	Rechtspersoon of personenvennootschap.	Rechtspersoon of personenvennootschap.

Bijlage - Overzicht van de scenario's voor de structurering van de Maatschappelijke Bank (3/3)

Onderwerp	Vergunninghoudende Bank	Beleggingsinstelling	Samenwerking met bank	Private onderneming
Governance – bestuur en toezicht	Ongeacht de structuur kan een besturend orgaan en een toezichthoudend orgaan worden ingesteld. Bestuurders (en in de nabije toekomst) commissarissen dienen aan Wft deskundigheids- en betrouwbaarheidseisen te voldoen.	Ongeacht de structuur kan een besturend orgaan en een toezichthoudend orgaan worden ingesteld. Bestuurders (en in de nabije toekomst commissarissen) dienen aan Wft deskundigheids- en betrouwbaarheidseisen te voldoen.	Ongeacht de structuur kan een besturend orgaan en een toezichthoudend orgaan worden ingesteld.	Ongeacht de structuur kan een besturend orgaan en een toezichthoudend orgaan worden ingesteld.
Governance - inrichting	Boek 2 BW, Corporate Governance Code Diverse aanvullende eisen op grond van de Wft, waaronder: tweehoofdige dagelijkse leiding; AO/IC eisen; Verplichte interne en externe geschillenbeslechtingregeling; Code Banken.	Boek 2 BW, Corporate Governance Code Diverse aanvullende eisen op grond van de Wft, waaronder: tweehoofdige dagelijkse leiding; AO/IC eisen; Verplichte interne en externe geschillenbeslechtingregeling;	Boek 2 BW, Corporate Governance Code	Boek 2 BW, Corporate Governance Code

Bijlage 3

Selectie gesproken personen/ organisaties

Selectie gesproken personen/ organisaties

